

Házi áldás

Szuvasodnak a falvak, lassan senki sem lakja őket. A halni vágyó öregek nem vigyáznak meszeletlen házaikra, a falakon tátongnak a hulló vakolat okozta sebhelyek, az utcák üresek, a járdák girbegurbaságából elveszett minden romantika. A fiatalok nem maradnak, erre csak az elhagyatott porták szaporodnak, a kongó falak vénemberként lesik, ki hal meg előbb és hogyan.

Én harmincévesen hagytam ott, amikor bezárt a gumigyár, nem vitték többé majdnem roncs, hajnali buszok a munkába igyekvőket. Anyám örjögött, félt, hogy egyedül marad, apám tíz évvel korábbi halálát is árulásként értelmezte. Persze a városban sem volt könnyebb, munka is csak négy vagy hat órában, anyám sem hagyott békén, mártírként buszozott kétnaponta fél órát, hogy lásson, hozta az ebédet – bár sosem kértem –, vizslatta fillérekből fenntartott albérletem. Hisztérikusan kereste eltitkolt nőim nyomát, egyik nap még fel nem foghatta magányom mibenlétét, másik nap féltékenységi jelenetet rendezett. Meggyőződése, hogy dugdosom előle a „szeretőim” – ilyen szavakat használ, mint „szerető” –, persze nem dugdostam soha senkit, de nem hisz nekem, engem pedig már nem is érdekel.

Költözésem után három évvel a városi kórház parkolójában vártam rá. Erősen dohányoztam elkopott kis zöld Suzukim anyósülésén, közben figyeltem az arra járókat. Néhány hónapja történt beszélgetésünkön rágódtam.

– Gondolkodtam – mondta akkor. – Hatvanévesen fogok meghalni, mint ahogy anyám és nagyanyám is.

– Ez nem így működik – válaszoltam.

– Mifelénk a nők korán halnak.

Ebben a mondatban benne volt minden, egy egész életfilozófiája.

– Nagyanyám túladagolta a Xanaxot, dédi pedig egyáltalán nem vigyázott a cukrára – mondtam –, görögdinnyét zabált vaníliafagylalttal. Ezért haltak meg idő előtt, neked semmi okod nincs aggódni.

– Mindenkinek könnyebb lenne, ha meghalnék – már-már duzzogott.

- Ne mondj ilyet.

Egy vállrándítással zárta le a témát. Mindig ezt műveli, belengeti a halálát, aztán úgy tesz, mintha rajta kívül mást nem is érintene az elmúlás.

Emberek jöttek-mentek, a májusi nap kisütött egy pillanatra, és meglegyintette az arcomat. Megláttam anyámat, ahogy lassan, megfontolt mozdulatokkal lép ki a kórház épületéből, bal tenyerét a hasán nyugtatja. Elérohantam, hogy belékaroljak, de elhessegetett.

- Kibelezték - súgta. - Kibelezték.

Anyámnak különös érzéke van a dramaturgiához, mesterien felépített jelenetekben él, minden szónak és megjegyzésnek tökéletes helyet talál, színpadias gesztusai súlyos teherként nehezednek az őt néző közönségre. A hiszterektómia megviselte, de az orvosai szerint könnyen gyógyul majd. Anyám méhe burjánzásnak indult, már évek óta vérzett és fájt, de nem ment kórházba, mert ott csak „hentesek és mészárosok” dolgoznak és a „valódi orvosok mind elmentek külföldre, itt csak az alja maradt”. Az én hibám is, én sem erőltettem a dolgot. Túl sokszor kiáltott farkast, nem hittem neki, gondoltam, ez a fájdalma is csak egy újabb trükk, hogy velem lehessen. Önző dolognak tűnhet, de jól ismertem minden mocskos kis módszerét, furfangosnak szánt taktikáit mind rajtam tesztelte. Az autóhoz sétáltunk, kinyitottam neki az ajtót, ekkor még egyszer elmondta, hogy kibelezték, most valamivel halkabban, mint korábban, de azért olyan hangerővel, hogy még éppen halljam, mintha csak magában tépelődne, mintha el sem várná, hogy mások is sajnálják, vagy együtt érezzenek. Beültem mellé és indítottam.

- Bagóztál? - Kérdezte.

- Bocsánat.

Apám is dohányzott. Anyám mindig utálta a füstjét.

- Jaj, hánynom kell ettől a szagtól - letekerte az ablakot.

- Ne haragudj - mondtam, és én is letekertem az enyémet. - Hogy vagy?

- Ezek a gyilkosok úgy dobtak ki, akár a szemetet.

- Otthon majd pihenhetsz.

Sóhajtott.

- Igen. Otthon, más dolgom sem lesz egymagam.

Erre nem feleltem. Nem is lehetett mit.

Az út fennmaradó részét szó nélkül sző nélkül tettük meg. Nagyokat sóhajtott, szemét lehunyta. Sápadt arcán elmélyültek a ráncok. Eszembe jutott csöndes apám. Áprilisban temettük évekkkel ezelőtt, az égből nyárfák fehér vattája hullott sűrűn, mint a hó. Agyvérzés. Délelőtt történt, miután megjött a kertből. Feltette főni a kávé, leült a konyhaasztalhoz, és eldől, homlokát beverte az asztal hegyes sarkába. Anyám éppen vásárolt, én meg akkor kezdtem - váltott műszakok, égett gumiszag, régi, elfelejtett osztálytársak és a jól megérdemelt hátfájás - a gyárban. Apám öntudatlanul feküdt az asztal alatt, néha másra sem tudok gondolni, csak arra, milyen lehetett neki ott tehetetlenül a földön, érezni, hogy közel a vég,

és senki, de senki nem jön segíteni. A kórházban még élt öt és fél órát, az ügyeletes egyre csak azt kérdezgette tőlünk, hogy mennyit iszik apám naponta, és én mondtam, hogy egyáltalán nem iszik, néha egy pohár bor, talán még annyi se, de nem tágítottak, mégis, hiába mondtunk akármit, nem hittek nekünk. „Mennyit iszik az édesapja? Mennyit iszik?” Át akarták szállítani egy másik helyre, de tudták, hogy az utat nem bírná ki. Ebben legalább igazuk volt, de semmit nem ivott az én apám semmit! Anyám magába roskadt, először csak a gyásztól és a fájdalomtól, később apám vélt árulása miatt, és amiért magára hagyták. Nem dolgozott, negyvennégy múlt, elhízott, az özvegyi nyugdíjából és némi segélyből élt, meg abból, amit a kis kert adott. Igényei túrhetetlenül alacsonynak bizonyultak, a házra nem költött, így lassan az is beállt a rothadó falu szuvas épületei közé. Eleinte csirkét, kacsát nevelgetett, de megunta, azt mondta már meg sem éri a háztáji. Egyedül nyulakat tartott, a nyúlhús szeretete is apám öröksége. Én is ismerem a nyulászat minden csínját-bínját, még le is vágom őket, ha kell, bár már évek óta nem csináltam ilyesmit, és a nyúlpaprikásom sem olyan omlós – a fűszerezésen múlhat –, mint apámé volt.

Autóval az út a kórháztól a házig alig húsz perc, apró kavicsokon nyikorogva álltam be a kapu elé, kikászálódtam, és a csomagtartó felől megkerültem a Suzukit, hogy segítsek anyámnak, de ő nem várt rám, lábait már kidugta az ajtón, mire odaértem. Nagyokat nyögdecsejt, most legalább hagyta, hogy a hóna alá karoljak. Összeszorított ajkakkal kutatót a kulcs után barna műbőr táskájában. A kezébe akadt, de éppen a kapu előtt leejtette – nagyot nyögött, mintha a kulcs zuhanása fájdalmat okozna –, én meg reflexeimben bízva hajoltam utána, és éppen a földet érés előtt sikerült elkapnom. Beléptünk az elhanyagolt udvarra, Jack, ez a vén, csimbókos pumi-puli keverék szaladt felénk nagy hévvel és örömmel, felugrált, úgy kellett rászólnom, hogy menjen a helyére.

– Menj innen! – Kiáltottam. – Menj innen! – Majd anyámhoz fordultam – Kietette, amíg benn voltál?

– Evett, amit talált.

Bementünk a penészszagú házba – rendetlenség, szétdobált cipők és nadrágok –, bal vállam fölött apró fakeretbe foglalt, hímzett házi áldás:

„Hol hit ott szeretet, hol szeretet ott béke,
Hol béke ott áldás, hol áldás ott Isten.
Hol áldás ott Isten, hol Isten ott szükség nincsen.”

Nem emlékszem, hogy valaha, hittünk volna bármiben is.

Anyámat leültettem a konyhaasztalhoz, amelyikbe apám haláltusája közbe a fejét verte, a csaphoz mentem, és engedtem neki egy pohár vizet.

– Ne hideget, megfájdul tőle a torkom!

Ő az egyetlen olyan ember, aki langyos csapvizet iszik. Odanyújtottam neki a poharat, de nem vette el, csak szenvedéssel teli arccal jelezte, hogy tegyem le az asztalra, majd megissza. Kinyitottam az ablakot.

- Meddig maradsz, fiam? - Kérdezte.

- Ameddig szükséges.

- Kinn alszol?

A falura értette; hogy kinn alszom-e, mintha a város lenne a bent, a falu meg a kint.

- Ha szeretnéd, akkor igen.

- Nem mondhatom már meg, mit csinálj - fűzte hozzá halkán.

- Tudunk mit ebédelni?

- Nézz be a hűtőbe, hátha találsz valamit.

Szomorúan méregette a vizespoharat, majd azt mondta:

- Nem vagyok már nő.

Erre nem tudtam mit mondjak. Száztíz kiló felett, özvegyen, ötvenhat évesen... azt hittem már leszámolt a nőiességgel. Haszontalan méhe csak csomókat és halott szövetet nemzett isten tudja mióta. Elszégyelltem magam, arra jutottam, csak egy férfi gondolkozhat így.

- Hamarosan jobban leszel - próbáltam vigasztalni.

- Ivartalanítottak.

Nem szóltam.

- Akár egy macskát.

Ez már nekem is sok volt, inkább kimentem a fürdőszobába, hogy könnyítsek magamon. A csempékre barna kosz ragadt, a mosdókagylón ujjnyi vastag vízkő cseperedett. Felhajtottam az átázott WC-deszkát, és vizeltem, közben végig az undor fojtogatta a torkomat. A mellékhelyiséget azóta nem takarították, hogy elköltöztem itthonról.

Itthon.

Még mindig így áll a nyelvemre. Kezet mostam egy szőrös-hajas szappannal, és visszaballagtam a konyhába. Kinyitottam a konyhaszekrény ajtaját, találtam egy tasak tyúkhúslevest.

- Jól esne egy leves? - Néztem rá kérdően.

Intett a kezével, hogy neki aztán mindegy. Nekiláttam. Pillanatok alatt felforrta a víz, beleöntöttem a port, tányért tettem anyám elé és magamnak, majd némán ettünk, olykor tűnődően dűnnyögve, mint az állatok. Alig kanalizott néhányat, arra panaszkodott, mennyire fáradt, és szeretne lefeküdni. Segítettem neki felállni, és a hálószobájába kísértem. Leült az ágya szélére, közösen levettük a megkopott, rózsaszín kardigánt.

- Jól lesz így - mondta. - Most már hagyj.

A homlokára tett csókot némán tűrte. Rácsuktam a szobaajtót, majd elmosogattam magunk után. Találtam egy darab penészes kenyeret, kicsit megkarpargattam és a maradék kis levest ráöntve Jack táljába tettem. Habzsolta az ételt. A kutya még ismerte apámat, ő hozta a házhoz az egyik olyan télen, amikor térdig jártunk a hóban. Anyámnak igaza van, hogy nincsenek már ilyen telek, elmúltak, mint az emlékek, csak a sár meg a latyak maradt. „És egyre rosszabb lesz, egyre rosszabb.” Tettem egy rövid sétát az üres udvaron, belestem apán

régi szerszamos kamrájába – magányos, kopott vályogépület az udvar végén, szürke palatető, széles ablakpárkány –, az árnyékos helyiségben rozsdás nyúlketrecek sorakoztak, az egyik elkülönülve a sarokban.

Bementem.

Orromat maró hűgyszag csapta meg. A villanyt fel sem kapcsoltam, a széles ablakon át bevilágított a napfény. A vörösbarnára kopott ketrecek üresen álltak, egyedül a sarokban levőben észleltem némi tétova, puha mozgást. Közelebb menve a szemem meresztgetve láttam, hogy a rácsok mögött egy nagyra nőtt fehér nyúl szaglássza üres etetőjét. A ketrec alatt magas halomban állt az ürüléke, tudtam, hogy ez hetek, sőt hónapok magas tornya, anyám láthatóan csak a földre kaparja a ketrec alján felgyűlő piszkot, de ki már nem viszi innen. Mindent átjárt a kellemetlen szag, a bőrömbbe itta magát, ilyen maró bűze csak a nyúlhűgynak lehet, semmi egyébhez nem lehet hasonlítani. Lapátot kerestem, majd levettem a polcra egy nagy, kék nejlonzsákot. Szétnyitottam a száját és a széleit visszatűrtem, míg a zsák akkora nem lett, hogy mérete és formája önmagát is megtartotta. Előrébb húztam a nyúlketrecet, majd elkezdtem lapátolni a szart a zsák tátott szájába. Az apró nyúlbugyók egymásba forrtak a húgy mocskában. Apám mindig azt mondta, hogy nyulat csak türelmes ember tartson. Kényes jószág, ismert és ismeretlen betegségek tizedelik, elég egy szúnyogcsípés a fülön, és oda a nyúlhús, az állat megdöglik. Apám szerint a nyulak olykor már csak azért is, dacból megdöglenek.

Négy-öt lapátolás után megakadtam, mintha lett volna valami a mocsokban.

Szétkapirgáltam a felszínt. Előbukkant két csupaszrózsaszín nyúltetem, még kölykök, szőr se nőtt rajtuk, testüket ellepték a fekete fejű lárvák, amelyek az apró orr- és fülylukakon mászkáltak komótosan ki-be. Az egyik húscsomó nagyobb volt, első pillantásra láttam, hogy kihordhatatlanul nagy. Néha fialnak ilyen óriási, halott példányokat. Megesik, hogy az anyaméhben felzabálják egymást, és egyikük guszztustalanul megnő, de az életre képtelen ő is, még az anyjában elpusztul. A másik apró tetem normális, egy-két napos méretű, vasaltbőrű újszülött. Amikor az anya látta, hogy óriás csecsemője halott, addig piszkálhatta az orrával, amíg ki nem lökte a ketrecből, a másik valószínűleg véletlenül eshetett ki mindeközben. A patkányszerű kölykök hasai úgy mozogtak a tömördek lárvától, mintha még lélegeznének, rám tört a hányinger, kirohantam a szabadba. Alig bírtam magam türtőztetni, Jack vidáman szaladgált körül, néhány korty friss levegő után összeszedtem magam, és visszatértem a munkámhoz. A lapáttal előbb kiemeltem a kicsit, majd a nagyobbik alá nyúltam. Ekkor – ó, istenem – a lárvától hemzsegő döngnyű bal hátsó lába mozogni kezdett, rángatózott, mintha álmában próbálna elszaladni. Egyértelműen élt, alig hallható, vékony, elnyújtott cincogást hallatott, orrocskájából krémszínű folyadék ömlött a földre, és lárvák, lárvák mindenütt. Kétségbeesésemben ráütöttem egyet a lapát élével, puha gerince kettészakadt, sikolya elhalt, idegrángása abbamaradt. Dühösen emeltem ki a mocsokból, és löktem bele a zsákba. Nekiláttam a maradék feltakarításának.

Nem való ide állat!

Éreztem, hogy elborul az elmém, a látvány és az orrfacsaró bűz kiirtott belőlem mindent, hatalmába kerített az örület, feltéptem a ketrec ajtaját és a grabancánál fogva kiemeltém a fehér anyanyulat. Hasán megtépte a szőrt, fészket épített, csúfos, ráncos mellbimbói satnyán meredtek előre. Apám mindenre megtanított, egy másodpercig sem haboztam. Az ajtófélfában még benne volt a két kampó, az egyiket én csavartam bele tizenhat évesen. Madzagért nyúltam, és a két hátsó lábánál fogva felkötöttem a nyulat. Az állat vergődött, sírt, olyan hangot hallatott, mint a disznók – dobhártyaszaggató visítás –, találtam egy vasrudat a falnak támasztva, felemeltem, és gondolkodás nélkül tarkón ütöttem. A rúd kissé megcsúszott az izgó-mozgó, menekülni próbáló anyaállat szőrös fülén, úgyhogy csak elkábult, így hát felemeltem a rudat, és lesújtottam újra. Minden erőmet beleadtam, tompa reccsenés, a nyúl orrából csöpögni kezdett a vér, le a földre. Jack odarohant, és izgatottan nekilátott nyalakodni.

– Menj innen! – Kiáltottam. – Menj innen!

Néztem egy darabig a dögöt.

Akár meg is nyúzhatnám, és ehetnék belőle vacsorára – morfondíroztam magamban –, de aztán eszembe jutott óriási, rózsaszín ivadéka és ismét öklendezni kezdtem. Egy sáros késsel levágtam a madzagot, amivel felkötöttem a hátsó lábait, az állatot meg kiterítettem a padlóra. Vérben ázó bal szeme vádlón tekintett rám. Régen öltem, a gyakorlat elveszett, és ahogy bámultam vörös szemgolyóját úgy éreztem, hogy belül, igen legbelül, még mindig életben lehet. Fekszik itt előttem, nincs, aki segíthetne rajta, tudja, hogy mindennek vége örökre, de még él, még nem hunyt ki teljesen. Apám a szerszámok között tartotta a fejszét, amit most megragadtam, és minden erőmet beleadva lecsaptam a nyúl fejét. Rám fröccsent vörös vére, mikor megláttam kibukkanó húsát ismét eszembe jutott a zsákban heverő szörnyszülőtt. A dögöt a fejvel együtt kidobtam a többi közé, a zsákot összekötöttem, és benn hagytam a ketrecek között.

Visszamentem a házba kezét mosni.

Dühös voltam. Dühös a gondatlanul tartott állatokra, dühös az elhanyagolt, pusztulásra ítélt házra, dühös az orvosra, aki mást sem tud kérdezni, mint, hogy „mennyit iszik az édesapja, mennyit iszik”? És persze a magányomra, ó igen, a rideg magányomra voltam a legdühösebb, na meg a rákos uterusra, amelyet szakértői javaslatra – a korra való tekintettel – az egyébként hibátlan petefészekkel együtt kell szemétre dobni.

Az ajtón belépve anyám pofonja fogadott. Gyenge tenyere csípősen csattant frissen borotvált arcomon.

– Hogy merted? – Kérdezte kiáltva. – Hozzám tartozott!

– Mert nem gondoztad – feleltem kicsit hangosabban.

Anyám szeme összeszűkül, ajkai vértelen pengékké váltak.

– Nem gondoztam? Nem? – Őrjöngött. – És engem ki gondozott, amikor apád itthagyt? Ki gondozott, amikor itt hagyatok? A kutyát sajnálsz, hogy nem eszik? És engem sajnálsz-e, hogy felvágta? Ha ennyire undorodsz ettől a ház-

tól, és ha ennyire undorodsz anyádtól, jobban teszed, ha elmész örökre, mint ahogy a semmire kellő apád is tette, és hagysz engem csendben megdőgleni!

Nem tűrhettem, hogy így beszéljen apáról, felemeltem súlyos tenyerem, és arcul ütöttem. Nagyot csattant, s mintha mennydörgést hallottam volna, a világ megfakult úgy kint, mint bent, a falról a hímzett házi áldás leesett a rongyszőnyegre. Anyu hátrált, úgy bámult rám, mint aki retteg, én a kezemet néztem, és arra gondoltam, hogy le kellene vágnom, kinn a fejsze, engem vár, még csöpög róla a nyúlvér. Anyám összekuporodva bőgött a szőnyegen, a hasát markolászta, ujjai közül vér serkent.

Odarohantam.

- Takarodj - sziszegte, miközben ellökött magától.

- Felszakadnak a varrataid - mondtam. - Hívom a mentőket.

Míg a telefonomat kerestem, hallottam, ahogy sopánkodik:

- Hagyj meghalni, hagyj meghalni!

Telefonáltam.

Bevihettem volna én is, de az egész testem remegett, nem ülhettem volán mögé, alig kaptam levegőt. Több mint fél órát vártunk a rohamkocsira, anyám vérzése nem apadt.

- Aztán eladhatod a házat, nem leszek már a terhedre - mondta.

Átöleltem szegény fejét, és úgy sírtunk mindketten a földön kucorogva. Ringattam anyut, hátha elmúlik a fájdalma, hátha megbocsát, hátha begyógyulnak a sebei. Olyan erősen szorítottam, hogy feljajdult közben, sohasem sírtunk még ennyire, akkor sem, amikor apámat temettük. Rohadt egy világ ez, rohadt, önző érzelmekkel, mindent a szégyen irányít, pókként gubbaszt a sarokban, percenként megpendíti hálóját, s néha középre rohan, nézi, lesi, mi akadt bele. Végre megérkezett a segítség, hordágyat hoztak, felfektették, azt mondták, újra összevarrják benn, ne aggódjak, rutin. Nem ülhettem be velük a kocsiba, anyám elfordította a fejét, mikor becsapták a hátsó ajtót. Bőgve néztem, ahogy távolodnak, a mentőautó sárga fényt okádott a magukra hagyott házak sebesült falára. Visszaballagtam az előszobáig, megláttam a padlón heverő áldást, felemeltem, elolvastam újra - mint oly sokszor gyerekkoromban -, és arra gondoltam, ha hinnék Istenben, akkor sem lennék tőle jobb ember. A helyére akasztottam, majd megmostam az arcomat.

Készülődtem anyám után.